

Guidelines for managing geotourism in Lampang Province

Amnoui Wallayankun¹

Warach Madhyamapurush²

Prakobsiri Pakdeepinit³

Krantharat Khawatkun⁴

Received: 06/06/2024, Revised: 20/08/2024, Accepted: 30/08/2024

Abstract

This research aims to study the management guidelines for geotourism in Lampang Province. The population is those involved in geotourism in Lampang Province, including government agencies, the private sector, and civil society. In addition, this research learned from the success of geotourism management from the Satun Global Geopark, and the Korat Geopark. By using methods to study related concepts and theories. together with the use of assessments in-depth interview and small group meetings by using tools that have been verified by travel experts. The results of the study found that, there are problems arising from the assessment of quality standards of Lampang geotourism destinations. and findings from lessons learned from the successful management of geotourism from the Thailand Global Geopark. The researcher then presented the issues and findings from the research to the small group meeting participants. To consider and synthesize until leading to the proposal of

¹ Doctor of Philosophy Program in Tourism and Hotel Management, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

² Assistant professor in Tourism and Hotel Management, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

³ Assistant professor in Tourism and Hotel Management, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

⁴ Lecturer, Tourism and Hotel Management, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

guidelines for managing geotourism in Lampang Province, consisting of 6 dimensions: the organizational management dimension; Dimension of human resource management Dimension of management of geotourism areas Geotourism marketing dimension Dimension of organizing geotourism activities and Conservation of geological tourist attractions.

Keywords: Tourism management; Lampang geotourism; Lampang geotourism attractions

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง

อำนาจ วรรณกุล¹
 วาริชต์ มัธยมบุรุษ²
 ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ³
 กรณ์นัทรรัตน์ คະวัตติกุล⁴

วันรับบทความ: 06/06/2567, วันแก้ไขบทความ: 20/08/2567, วันตอบรับบทความ: 30/08/2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง กลุ่มประชากร คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม นอกจากนี้ได้มีการถอดบทเรียนความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจากอุทยานธรณีโลกสตูล และโคราชจีโอพาร์ค โดยใช้วิธีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการใช้แบบประเมิน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย โดยการใช้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า มีประเด็นปัญหาที่ได้จากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง และข้อค้นพบจากการถอดบทเรียนความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจากอุทยานธรณีโลกประเทศไทย ผู้วิจัยจึงนำประเด็นปัญหาและข้อค้นพบจากการวิจัยเสนอต่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อพิจารณาและสังเคราะห์จนนำไปสู่การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 6 มิติ คือ มิติการจัดการองค์กร มิติการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มิติการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา มิติการตลาดการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา มิติการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และมิติการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

คำสำคัญ: การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จังหวัดลำปาง ซึ่งตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงมีภูเขาสูงอยู่ทั่วไปทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัด และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วนมีที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ และตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีสัณฐานวิทยา มีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “อ่างลำปาง” ซึ่งเป็นแอ่งสะสมตะกอนภาคพื้นทวีปขนาดใหญ่ที่ของประเทศไทยในช่วงมหายุคซีโนโซอิก ทำให้พบชั้นหอยน้ำจืดจำพวกหอยขม และชั้นถ่านหินลิกไนต์ ทำให้เกิดแหล่งธรณีวิทยาที่มีความหลากหลาย ได้แก่ เทือกเขาหินปูน ถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน อีกทั้งยังปรากฏซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์มากมายที่บ่งชี้อายุทางธรณีวิทยา ซึ่งปัจจุบันจังหวัดลำปางได้รับการประกาศให้เป็น “อุทยานธรณีระดับท้องถิ่น” โดยใช้ชื่อว่า “อุทยานธรณิลำปาง (Lampang Geopark)” โดยได้กำหนดเขตพื้นที่อุทยานธรณิลำปาง ประกอบด้วย พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองลำปาง อำเภอเกาะคา อำเภอแม่เมาะ อำเภอแจ้ห่ม อำเภองาว อำเภอแม่ทะ และอำเภอเมืองปาน ในเดือนสิงหาคม 2565

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงานอุทยานธรณิลำปางระดับจังหวัด ที่ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินงานดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง เป็นที่ตั้งของสำนักงานอุทยานธรณิลำปาง มีหน้าที่ ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของอุทยานธรณิลำปาง 2) สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 1 ลำปาง มีหน้าที่ สนับสนุนการดำเนินงานด้านธรณีวิทยาในพื้นที่อุทยานธรณิลำปาง เช่น การสำรวจ ตรวจสอบ การอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาและซากดึกดำบรรพ์ที่อยู่ในจังหวัดลำปาง และให้ข้อมูลทางด้านวิชาการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ มีหน้าที่ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง 4) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง มีหน้าที่ สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในอุทยานธรณิลำปาง 5) สถาบันการศึกษา มีหน้าที่ สนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการมีเป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับอุทยานธรณิลำปาง สำหรับภาคเอกชนมีเพียงสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางที่มีส่วนร่วมในการลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปางร่วมกับอุทยานธรณิลำปางและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับภาคประชาชนยังไม่มีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณิลำปาง

จากที่กล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณิลำปาง ยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงภาคประชาสังคม อาจเนื่องมาจากอุทยานธรณิลำปางเพิ่งเริ่มจัดตั้งเป็นอุทยานธรณีท้องถิ่นเมื่อปี 2565 จึงทำให้ยังไม่มีการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งผลให้ทุกภาคส่วนยังไม่สามารถดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงานได้ในขณะนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามที่น่าสนใจว่า ต้องทำอย่างไรเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิง

ธรณีวิทยาลำปาง ในการก่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง เพื่อก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานและเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ทั้งในด้านที่พักและการบริการด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำปาง อีกทั้ง การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดลำปางให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในระดับประเทศและสากลจากการเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านธรณีวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับ Ashton (2014) ได้อธิบายคุณลักษณะเฉพาะของสถานที่เอกลักษณ์เฉพาะตัวและไม่มีในภูมิภาคอื่น ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวได้ อาจรวมถึงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กิจกรรมและเทศกาลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วย อีกทั้งเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปางให้มีศักยภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยนี้ จำเป็นต้องใช้แนวคิดและทฤษฎีหลากหลาย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา แนวคิดการบริหารจัดการองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ การบริหารจัดการพื้นที่ และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางที่สมบูรณ์ขึ้น

บริบทพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปยวาวรี ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงมีภูเขาสูงอยู่ทั่วไปทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัด และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วน มีที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ บริเวณตอนบน ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างที่บุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด บริเวณตอนใต้ ของจังหวัดเป็นป่าไม้รัง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า (สำนักงานจังหวัดลำปาง, 2565) หลักฐานทางธรณีวิทยาที่ปรากฏให้เห็นในเขตจังหวัดลำปาง แสดงถึงวิวัฒนาการอันยาวนานของพื้นที่ในยุคธรณีกาลตั้งแต่ก่อนยุคแคมเบรียน ต่อเนื่องตลอดจนกระทั่งสิ้นสุดมหายุคพาลีโอโซอิกตั้งแต่ราว 570 – 245 ล้านปีแล้ว ผ่านยุคออร์โดวิเซียน ไชลูเรียน - ดีโวเนียน และคาร์บอนิเฟอรัส จนกระทั่งสิ้นยุคเพอร์เมียน ทะเลได้ปกคลุมทั้งพื้นที่ของจังหวัดลำปางรวมทั้งภาคเหนือของประเทศไทย จากข้อมูลสำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี (2560) ได้มีการสำรวจและประเมินแหล่งธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางที่มีการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งที่เปิดกว้างเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจและชื่นชมในความงามและความแปลกใหม่น่าสนใจ จำนวน 16 แหล่ง ประกอบด้วย เขมืองแม่เมาะ เขาสองกระจก ผาก้าน แผ่นดินหวิด ผาหอบ น้ำตกออปหลง น้ำตกแม่เกียง ภูเขาไฟผาคอกจำป่าแดด ภูเขาไฟผาคอกหินฟู น้ำตกแจ้ซ้อน วัดพุทธบาทสุทธาวาส สำนักสงฆ์ถ้ำเทพสถิตย์ วัดรัตนคูหา หล่มภูเขียว น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน และโป่งน้ำร้อนบ้านโป่งร้อน (สำนัก

ธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี, 2560) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงนำแหล่งธรณีวิทยาที่กล่าวมาข้างต้นจำนวน 15 แหล่ง มาศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ยกเว้นเหมืองแม่เมาะ ซึ่งเป็นพื้นที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ และมีกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับพื้นที่อนุรักษ์ซากหอยดึกดำบรรพ์ ผู้วิจัยจึงไม่นำเหมืองแม่เมาะ มาพิจารณาในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ถูกกล่าวขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ โดย Tomas Hose ในปี ค.ศ. 1995 ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการอธิบายและการบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับธรณีวิทยาและธรณีสัณฐานของพื้นที่ นอกเหนือจากการชื่นชมทางสุนทรียภาพ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานี้เป็นเครื่องมือในการดูแลและอนุรักษ์สมบัติทางธรณีวิทยา นอกจากนี้ยังมีการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาไว้อีกหลากหลาย ซึ่งมีนัยยะใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับ Newsome & Dowling (2010) ที่นิยามว่า การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นการท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติที่มุ่งเน้นไปที่ลักษณะทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกการเรียนรู้การอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาและความหลากหลายทางธรณีวิทยา รวมไปถึงการเสริมสร้างความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโลก โดยมี 5 ปัจจัยหลักสู่การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ได้แก่ พื้นฐานทางธรณีวิทยา ข้อมูลการศึกษาธรณีวิทยาของพื้นที่ ความยั่งยืน ผลประโยชน์ของพื้นที่ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ เนื่องจากเกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติที่เน้นลักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว มีความคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร แตกต่างกันตรงที่การท่องเที่ยวเชิงธรณีจะเน้นลักษณะกระบวนการทางธรณีวิทยาที่ต้องการจะสื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเป็นหลักภายใต้เป้าหมายสูงสุดคือ แหล่งธรณีวิทยาและแหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยา ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (ชญชญา คำชา, 2555) อีกทั้ง เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติผ่านแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่เป็นผลมาจากกระบวนการทางธรณีวิทยา ธรณีสัณฐาน ธรณีโครงสร้าง และทรัพยากรธรณีมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และเชิงผจญภัย บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาอย่างยั่งยืน (เตชธร ชนะเพียร, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การจัดการองค์กร (Organization Management; OM)

การบริหารจัดการองค์กรแบบร่วมกัน วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ (2557) ได้เสนอ ตัวแบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน (Collaborative Governance Model) เป็นการจตุรูปแบบกลไกการบริหารสาธารณะในลักษณะเปิดให้องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ สามารถถึงตัวแสดง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับภารกิจหรือนโยบายสาธารณะหนึ่ง ๆ เข้ามาร่วมเป็นภาคีในกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นทางการ โดยเน้นการเจรจาหรือพิจารณาทางเลือกการตัดสินใจและสร้างฉันทานุมติในการทำงานภายใต้เป้าหมายร่วมกันให้บรรลุผล โดยเสนอเงื่อนไขพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน รวม 6 ข้อได้แก่ 1) การริเริ่มความร่วมมือ ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่การทำงานร่วมกันโดยหน่วยงานรัฐเป็นผู้ริเริ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนภารกิจให้

บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน หรือเป็นการแสดงบทบาทร่วมกันกับตัวแสดงอื่น ๆ ตามที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดบทบาทและอำนาจไว้ 2) ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยตัวแสดงภาครัฐและไม่ใช้ภาครัฐ ซึ่งมีฐานะเป็นภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารนโยบายสาธารณะหรือภารกิจ ซึ่งครอบคลุมทั้งภาครัฐกิจเอกชน ประชาชน และชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการงาน ของภาครัฐในฐานะพลเมืองหรือกลุ่มทางสังคม หรือองค์กร 3) การแสดงบทบาทภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต้องแสดงบทบาทพร้อมตัดสินใจกับตัวแสดงภาครัฐได้โดยตรง ไม่ใช้บทบาทให้ข้อคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาแก่ภาครัฐเท่านั้น และทุกฝ่ายต้องมีการพบปะเจรจาหารือกันอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยน รับฟังและโต้แย้ง เสนอแนะและตัดสินใจร่วมกัน ตัวแสดงที่ไม่ใช่ภาครัฐต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐได้ทุกขั้นตอน แม้อำนาจตัดสินใจสุดท้ายอาจจะอยู่ที่รัฐก็ตาม 4) การจัดโครงสร้างการทำงาน ต้องมีการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่ทำให้ทุกฝ่ายเข้ามาแสดงบทบาทร่วมกัน โดยโครงสร้างความสัมพันธ์ควรเกิดจากการตกลงวางกรอบกำหนดรูปแบบร่วมกันของทุกฝ่าย ผ่านการวางกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นทางการ เพื่อรองรับการขับเคลื่อน การจัดการบริการสาธารณะ 5) การตัดสินใจ การทำงานร่วมกันต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดให้ทุกฝ่ายเข้ามาตัดสินใจร่วมกันบนฐานการหาทางออกที่สะท้อนฉันทานุมัติของทุกฝ่าย ซึ่งเอื้อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ บางกรณีอาจไม่สามารถเห็นพ้องกันได้ทั้งหมด แต่อย่างน้อยต้องมีข้อตกลงที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้ และ 6) เป้าหมายการทำงานร่วมกัน ต้องเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือนโยบายสาธารณะเท่านั้น เพื่อมุ่งขับเคลื่อนนโยบายหรือภารกิจของรัฐ ไม่ใช่เป็นการอาศัยกลไกรัฐเพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management; HRM)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ คือวิธีใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (Mondy และ Noe, 1990) และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการเสริมสร้าง ป้องกัน และแก้ไขทักษะ ความรู้ และจิตลักษณะของบุคลากรหรือกลุ่ม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมและการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างแท้จริงขององค์กร (บังอร โสฬส, 2538) โดย เดชวิทย์ นิลวรรณ (2548) ได้แบ่งขอบข่ายหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถแบ่งขอบข่ายและหน้าที่ออกเป็น 4 ด้าน คือ การสรรหา (Recruitment) การพัฒนา (Development) การรักษามูลค่า (Retention) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ตามหลักที่ว่า “หาให้ได้ ใช้ให้เป็น และเก็บรักษาไว้ให้นาน”

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication; IMC)

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เป็นแนวคิดที่ใช้ในการวางแผนการตลาด เพื่อนำเสนอจุดแข็ง หาช่องทางที่จะสื่อสารสิ่งนั้นไปยังผู้บริโภคได้ชัดเจน สร้างการยอมรับและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สิ่งนั้นสูงขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เช่น การโฆษณา การตอบสนองโดยตรง การส่งเสริมการขาย และการประชาสัมพันธ์โดยเป็นการผสมผสานวิธีการเหล่านี้เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างให้เกิดความต่อเนื่องและความชัดเจน (Kotler, 2003) สอดคล้องกับ ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร (2544) ที่กล่าวว่า เป็นการผสมผสานของใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดต่าง ๆ โดยการใช้เครื่องมือสื่อสารหลายประเภท เพื่อมุ่งเน้นการจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายสนใจผลิตภัณฑ์หรือองค์กรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง เป็นกลยุทธ์ในการประสานงานและความร่วมมือ

กันทางการตลาด เป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมการตลาดโดยใช้เครื่องมือหลายประเภท เพื่อให้เกิดข่าวสารและภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือ การที่บริษัทใดบริษัทหนึ่งสามารถนำเครื่องมือการสื่อสารการตลาดมาผสมผสานกันเพื่อใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารขององค์กรและผลิตภัณฑ์ของตนได้อย่างชัดเจน โดยมีความกลมกลืนกันและสามารถดึงดูดใจผู้บริโภคได้

การบริหารจัดการพื้นที่ (Area-base Approach)

การบริหารจัดการพื้นที่ เป็นการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานคือการมุ่งเน้นเป้าหมายพิเศษเฉพาะตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในประเทศ อันมีความเฉพาะจากประเด็นปัญหาการพัฒนา โดยมีการบูรณาการ กระบวนการทำงาน วิธีการทำงานต่าง ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวอย่างยืดหยุ่น หลากหลาย รวมถึงต้องมีส่วนร่วม ซึ่งควรมีลักษณะที่ควรพิจารณาประกอบเพื่อสร้างความเข้าใจ ได้แก่ พื้นที่และปัญหาต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่ให้ความสำคัญขึ้นอยู่กับภารกิจขอบเขตของปัญหาซึ่งอาจประกอบไปด้วยหลายพื้นที่ก็เป็นได้ และการใช้พื้นที่เป็นฐานนั้นต้องมีการบูรณาการรูปแบบการทำงานที่เชื่อมโยงหลากหลายมิติ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิธีการก็ควรเน้นจากล่างขึ้นบน (Bottom - up) มีความยืดหยุ่นแล้วเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับตัดขวางเดียวกัน อันสามารถนำไปสู่การผลักดันนโยบาย และสร้างสถาบันทางสังคมที่กำหนดครรลองการปฏิบัติในรูปแบบใหม่ได้ จากการทบทวนเพื่อทำความเข้าใจพบว่า การใช้พื้นที่เป็นฐานนั้นมีสาระสำคัญคือ การใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์ทรัพยากรและความต้องการ เพื่อบูรณาการ การทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เน้นความยืดหยุ่นและให้ทุกส่วนโดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ตามสถานการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม (Jan Harfst, 2006)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด (ராஹ்மான், 2544) และยังรวมถึงการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย 1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และ 4) ต้องขึ้นนำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553)

หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

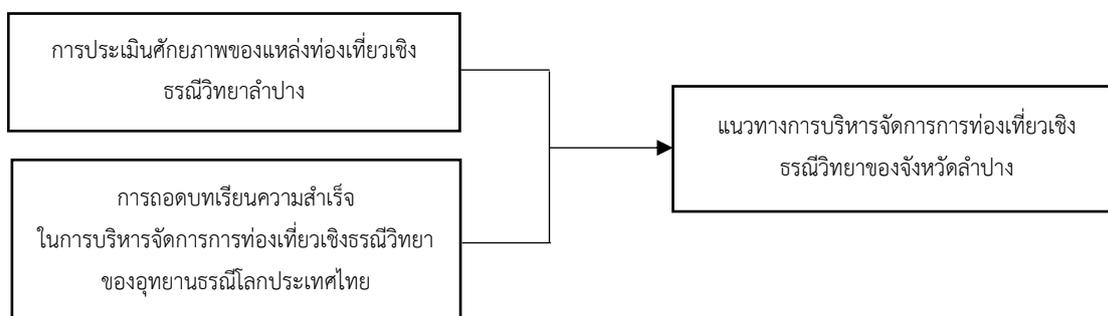
วรรณ วรชวานิช (2546) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องประกอบด้วยหลักการดังนี้ 1) การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรโดยไม่จำเป็น และลดอัตราของเสีย มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก และการวาง

แผนการจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูล 3) ส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ให้เป็นที่ชื่นชมและแพร่หลายมากขึ้น 4) ร่วมมือกับองค์กรอื่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว 5) ส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมทางการประชาสัมพันธ์ นโยบายเงินทุน กิจกรรม ฝึกอบรม การตลาด เป็นต้น 6) การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม วิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น อบรมมัคคุเทศก์ อบรมด้านวัฒนธรรม ด้านศิลปะพื้นเมือง เป็นต้น 7) จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือด้านการท่องเที่ยว เป็นการบริการด้านการขายอย่างหนึ่งแก่นักท่องเที่ยว และ 8) การประเมินผลหรือการวิจัย ตรวจสอบผลดี ผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดการจัดการและแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นำมาเป็นกรอบในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกประเทศไทย มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง โดยแบ่งกลุ่มประชากรเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้บริหารของหน่วยงานที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

แหล่งธรณีวิทยาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในพื้นที่ เพื่อทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางในภาพรวม จำนวน 5 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากสำนักงานทรัพยากรธรณีวิทยา เขต 1 ลำปาง คณะทำงานอุทยานธรณีลำปาง หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด และชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกประเทศไทย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกสตูล จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะทำงานอุทยานธรณีโลกสตูล หอการค้าจังหวัด ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสตูล ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จังหวัดสตูล และโคราชซีโอพาร์ค จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะทำงานโคราชซีโอพาร์ค กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชนในพื้นที่โคราชซีโอพาร์ค จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทำการถอดบทเรียนความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกสตูล และโคราชซีโอพาร์ค และนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของลำปาง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้บริหารของหน่วยงานที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งธรณีวิทยาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในพื้นที่ เพื่อจัดการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากสำนักงานทรัพยากรธรณีวิทยา เขต 1 ลำปาง คณะทำงานอุทยานธรณีลำปาง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินศักยภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง จำนวน 15 แหล่ง (สำนักงานทรัพยากรธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี, 2560) โดยประยุกต์ใช้จากคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทธรณีทัศน์ฐาน จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553) แบ่งเป็นการประเมินศักยภาพ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 3 การจัดการ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกสตูล และโคราชซีโอพาร์ค มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในประเด็นที่เกี่ยวกับด้านความพร้อมในการจัดตั้งคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ทั้งนี้ แบบ

สัมภาษณ์ก็มีโครงสร้างได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน โดยได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) อยู่ในช่วง 0.80 – 1.00 ซึ่งบ่งชี้ว่าเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้างนี้มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ในระดับที่ใช้ได้ สอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) กล่าวว่า หากข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่หากค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงการกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ควรปรับเปลี่ยนคำถาม และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ประเด็นในการทำประชุมกลุ่มย่อยจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง โดยซักถามผู้เข้าร่วมประชุม จุดประเด็นให้เกิดการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้แจ้งและขออนุญาตในการบันทึกเสียงการสนทนาแก่ผู้เข้าร่วมประชุมให้ทราบก่อนเริ่มการประชุม และในระหว่างการประชุม ผู้วิจัยได้จดบันทึกการสนทนาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประชุม เพื่อนำมาวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญ ตลอดจนตัดคำบางคำที่ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแนวคิดและทฤษฎี การประเมิน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีของจังหวัดลำปาง โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในรูปแบบค่าเฉลี่ย และนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ค่าคะแนนมากกว่า 148 คะแนน มีระดับมาตรฐานดีเยี่ยม ค่าคะแนนมากกว่า 130-148 คะแนน มีระดับมาตรฐานดีมาก ค่าคะแนนมากกว่า 111-130 คะแนน มีระดับมาตรฐานดี ค่าคะแนนมากกว่า 93-111 คะแนน มีระดับมาตรฐานปานกลาง และค่าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 93 คะแนน มีระดับมาตรฐานต่ำ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ได้คำตอบของแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ทั้งนี้ ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ถอดเทประหว่างการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำข้อมูลไปให้สัมภาษณ์อ่านซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

ผลการศึกษาวิจัย

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง

ศักยภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยและผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง

องค์ประกอบที่	คะแนนเต็ม	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
1. คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายธรรมชาติ	70	47.40	ดี
2. ศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว	55	37.60	
3. การบริหารจัดการ	60	26.80	
รวมทั้งสิ้น	185	111.80	

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 111.80 ซึ่งได้นำค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยค่าคะแนนมากกว่า 111 -130 อยู่ในระดับ “ดี”

องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย

ผลการการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง

องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1.1 คุณค่าด้านสภาพธรณีสัณฐาน	
1.1.1 การสะท้อนลักษณะทางธรณีสัณฐาน	3.80
1.1.2 ความหายากหรือความโดดเด่นของแหล่งธรณีสัณฐาน	3.80
1.1.3 ความหลากหลายของรูปลักษณ์ตัวธรณีสัณฐาน	2.00
1.1.4 คุณค่าของการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านธรณีสัณฐานหรือธรณีวิทยาของลำปาง	3.00
คะแนนรวมข้อ 1.1 (20 คะแนน)	12.60
1.2 คุณค่าด้านการท่องเที่ยว	
1.2.1 ขนาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
1.2.2 ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
1.2.3 มีทิวทัศน์สวยงามโดยรอบตัวแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	3.80
1.2.4 เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว	3.00
คะแนนรวมข้อ 1.2 (20 คะแนน)	14.80
1.3 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	
1.3.1 มีตำนานหรือความเชื่อท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสถานที่	2.00

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1.3.2 มีพิธีกรรมหรือประเพณีท้องถิ่น	1.00
คะแนนรวมข้อ 1.3 (10 คะแนน)	3.00
ตารางที่ 2 (ต่อ)	
เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1.4 ความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย	
1.4.1 ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
1.4.2 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม	4.00
1.4.3 สภาพการถูกรบกวนจากการสร้างสิ่งก่อสร้างของประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่	4.00
1.4.4 ภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	5.00
คะแนนรวมข้อ 1.4 (20 คะแนน)	17.00
คะแนนรวม องค์ประกอบที่ 1 (70 คะแนน)	47.40

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 47.40 และพบว่ามีประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ผู้วิจัยจึงนำประเด็นเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้มีมาตรฐานคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่ ด้านคุณค่าด้านสภาพธรณีสัณฐาน ประเด็นความหลากหลายของรูปลักษณะตัวธรณีสัณฐาน และประเด็นคุณค่าของการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านธรณีสัณฐานหรือธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ด้านคุณค่าด้านการท่องเที่ยว ประเด็นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเด็นมีตำนานหรือความเชื่อท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ และประเด็นมีพิธีกรรมหรือประเพณีท้องถิ่น ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง
องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
2.1 ศักยภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	
2.1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	2.00
2.1.2 ความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และพื้นที่ข้างเคียง	3.00
คะแนนรวมข้อ 2.1 (10 คะแนน)	5.00
2.2 การเข้าถึง	
2.2.1 ความสะดวกของเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
2.2.2 ป้ายบอกทาง	3.20

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
2.2.3 ความสะอาดของเส้นทางเดินเข้าสู่ตัวแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
2.2.4 ความเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวหลัก	4.00
คะแนนรวมข้อ 2.2 (20 คะแนน)	15.20
2.3 ความปลอดภัย	
2.3.1 ความปลอดภัยในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	3.00
2.3.2 ความปลอดภัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	4.00
2.3.3 การเกิดเหตุอันตรายต่อนักท่องเที่ยวจากภัยธรรมชาติและปัจจัยอื่น ๆ	5.00
คะแนนรวมข้อ 2.3 (15 คะแนน)	12.00
2.4 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	
2.4.1 ผู้/หน่วยงานรับผิดชอบ	3.40
2.4.2 ความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยว	2.00
คะแนนรวมข้อ 2.4 (10 คะแนน)	5.40
คะแนนรวม องค์ประกอบที่ 2 (55 คะแนน)	37.60

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 37.60 และพบว่ามีหลายประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ผู้วิจัยจึงนำประเด็นเหล่านี้มาใช้ในการสร้างกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้มีศักยภาพในระดับที่สูงขึ้น โดยประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องมีการพัฒนา ดังนี้ ด้านศักยภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเด็นความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และประเด็นความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและพื้นที่ข้างเคียง ด้านความปลอดภัย ประเด็นความปลอดภัยในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ประเด็นความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
3.1 การจัดการ	
3.1.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	3.00
คะแนนรวมข้อ 3.1 (5 คะแนน)	3.00

เกณฑ์/ดัชนีชี้วัด	ค่าคะแนนเฉลี่ย
3.2 การจัดการด้านการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม	
3.2.1 การจัดการด้านภูมิทัศน์หรือความเป็นระเบียบของพื้นที่	3.00
3.2.2 การจัดการขยะมูลฝอยและการรักษาความสะอาด	3.40
3.2.3 การจัดการน้ำเสีย	3.00
3.2.4 การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	0.40
คะแนนรวมข้อ 3.2 (20 คะแนน)	9.80
3.3 การจัดการด้านการท่องเที่ยว	
3.3.1 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณเส้นทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	3.00
3.3.2 เจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา	1.00
3.3.3 ความพร้อมของสาธารณูปโภค	3.00
3.3.4 มาตรการด้านความปลอดภัยและระบบเตือนภัย	0.00
3.3.5 การให้บริการ	1.00
3.3.6 การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ	3.00
3.3.7 การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.00
คะแนนรวมข้อ 3.3 (35 คะแนน)	14.00
คะแนนรวม องค์ประกอบที่ 3 (60 คะแนน)	26.80

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 26.80 และมีหลายประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ผู้วิจัยจึงนำประเด็นเหล่านี้มาใช้ในการสร้างกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้มีศักยภาพในระดับที่สูงขึ้น โดยประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องมีการพัฒนา ดังนี้ ด้านการจัดการ ประเด็นการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม ประเด็นการจัดการด้านภูมิทัศน์หรือความเป็นระเบียบของพื้นที่ ประเด็นการจัดการน้ำเสีย ประเด็นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว ประเด็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณเส้นทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ประเด็นเจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ประเด็นความพร้อมของสาธารณูปโภค ประเด็นมาตรการด้านความปลอดภัยและระบบเตือนภัย และประเด็นการให้บริการ

การถอดบทเรียนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกสตูล และโคราชจีโอพาร์ค

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกสตูล โคราชจีโอพาร์ค เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การมีส่วนร่วมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารของอุทยานธรณี ประกอบด้วย หน่วยงานที่สำคัญหลัก ๆ ดังนี้ **คณะกรรมการอำนาจการ** มีหน้าที่ กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การอนุมัติงบประมาณ แผนบริหารจัดการและแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ของอุทยานธรณี และส่งเสริมสนับสนุนและกำกับการดำเนินงานตามนโยบาย ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีผู้อำนวยการอุทยานธรณีทำหน้าที่เป็นเลขานุการหรือ

ผู้ช่วยเลขานุการ และมีหัวหน้าฝ่ายบริหารระดับจังหวัด ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เป็นกรรมการ **คณะกรรมการบริหารอุทยานธรณี** มีหน้าที่ บริหารจัดการอุทยานธรณีให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการ และตามแนวทางของอุทยานธรณีโลกยูเนสโก รวมถึงบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และประสานความร่วมมือ การจัดหารายได้และแหล่งงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานของอุทยานธรณี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการอุทยานธรณี รองผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการด้านธรณีวิทยา ที่ปรึกษา ผู้จัดการ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะทำงานบริหารในแต่ละพื้นที่ของอุทยานธรณี ภาคเอกชน และประชาชน

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

อุทยานธรณีเป็นตัวหลักในการประสานความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่อุทยานธรณี เพื่อสร้างการรับรู้ในการดำเนินงานของอุทยานธรณีให้ชุมชนเห็นประโยชน์และคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดอาชีพภายในชุมชนและเกิดเป็นรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น หอการค้าจังหวัด สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของอุทยานธรณีให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหารในเครือข่ายของอุทยานธรณี โดยผู้อำนวยการอุทยานธรณีโลกสตูล ได้กล่าวว่า “...การจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยายั่งยืนได้ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและไม่พึ่งพาคูคน หรือองค์กรใดจนเกินไป...” เพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่อุทยานธรณี สามารถสรุปได้ว่าอุทยานธรณีมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของอุทยานธรณีให้ลงไปสู่ชุมชนในพื้นที่ ทำให้ชุมชนเกิดการรับรู้และเห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่ รวมถึงเกิดความรักและหวงแหนแหล่งธรณีและช่วยกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในพื้นที่ชุมชน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลก ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน ดังนี้ **ภาครัฐ** เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานอุทยานธรณี การจัดทำแผนแม่บทจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านอุทยานธรณี และเป็นผู้ประสานงานที่ดีกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน **ภาคเอกชน** เป็นหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้รับทราบและเกิดการท่องเที่ยวภายในจังหวัด อีกทั้งสามารถช่วยเหลือในด้านงบประมาณและการดำเนินงานอื่น ๆ ที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ **ภาคประชาสังคม** ทำงานบูรณาการกับภาครัฐ ภาคเอกชน โดยมีแกนนำในพื้นที่ที่คนในชุมชนให้การยอมรับ เพื่อให้คนในชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในชุมชน ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ ทั้งการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน อาหารพื้นถิ่น โฮมสเตย์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทำให้เกิดรายได้ภายในชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง

ผู้วิจัยนำประเด็นปัญหาที่ได้จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง และข้อค้นพบจากการถอดบทเรียนความสำเร็จเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกประเทศไทย ได้แก่ อุทยานธรณีโลกสตูล และโคราชจีโอพาร์ค เพื่อเสนอให้ที่ประชุมกลุ่มย่อยพิจารณาและร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการ และการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีของจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 6 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การจัดการองค์กร

1. การจัดตั้งองค์กรและคณะทำงานอุทยานธรณีสลัมปาง 1) อุทยานธรณีสลัมปางทำการปรับปรุงคำสั่งคณะอำนวยการและคณะทำงานอุทยานธรณีสลัมปางใหม่ โดยจัดให้มีเชื่อมโยงหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอุทยานธรณี 2) ทำการจัดตั้งคณะทำงานอุทยานธรณีสลัมปางพื้นที่ เพื่อเป็นการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการดำเนินงานในพื้นที่ และมีหน้าที่ในการประสานงานกับคณะทำงานอุทยานธรณีสลัมปางจังหวัด เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน 3) องค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำปาง จัดตั้งฝ่ายขึ้นมาใหม่ เพื่อทำงานด้านอุทยานธรณีโดยเฉพาะ

2. การจัดทำแผนแม่บทและแผนดำเนินงานของอุทยานธรณีสลัมปาง 1) อุทยานธรณีสลัมปางจัดทำแผนแม่บทอุทยานธรณีสลัมปาง โดยการบูรณาการร่วมกับจังหวัด ส่วนราชการต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน เพื่อระดมสมองรวมทั้งการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำแผนบริหารจัดการ แผนปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดทำวาระจังหวัด

3. การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน องค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำปางในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินงานของอุทยานธรณีสลัมปาง มีการบริหารจัดการและประสานงานกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้แต่ละหน่วยงานร่วมดำเนินงานอุทยานธรณีตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

มิติที่ 2 การจัดการทรัพยากรมนุษย์

1. การจัดฝึกอบรมบุคลากรในสำนักงานอุทยานธรณีและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ร่วมดำเนินงานด้านอุทยานธรณีสลัมปาง อุทยานธรณีสลัมปางร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งแผนการฝึกอบรมทบทวน จัดหางบประมาณในการฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตร

2. การจัดทำมาตรฐานบุคลากรในงานบริการของอุทยานธรณี อุทยานธรณีสลัมปางจัดทำมาตรฐานบุคลากรในงานบริการของอุทยานธรณี โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านธรณีวิทยาทั้งในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา

3. การจัดการอบรมฝึกอาชีพให้กับคนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา กรมพัฒนาชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการพัฒนาอาชีพมัคคุเทศก์ชุมชน โดยการฝึกอบรมชาวบ้านเพื่อให้ความรู้ด้านธรณีวิทยาและการบริการนำเที่ยวในพื้นที่ การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และทำให้เกิดรายได้จากการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ชุมชน

4. การรับโอนบุคลากรของอุทยานธรณีสลุปาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีการรับโอนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เพื่อดำเนินงานของอุทยานธรณีโดยเฉพาะ

มิติที่ 3 การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

1. การจัดทำและปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลพบุรี อุทยานธรณีสลุปาง เร่งจัดทำและปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลพบุรี และบูรณาการข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรมทรัพยากรธรณีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษา สำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลพบุรี 1) อุทยานธรณีสลุปางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งศึกษา สำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลพบุรี เพื่อให้ได้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพและมีรูปลักษณะโดดเด่นเพิ่มเติม รวมทั้งมีแหล่งธรณีวิทยาอื่นที่กระจายอยู่โดยรอบ พร้อมจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพ 2) จัดลำดับความสำคัญ และคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพ เพื่อทำการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานั้น ๆ พร้อมทั้งการศึกษาวิจัยเชิงลึกและการประเมินคุณค่าทางวิชาการโดยประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านธรณีวิทยา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิชาการที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงด้านธรณีวิทยาได้เป็นอย่างดี

3. การจัดทำแผนด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลพบุรี อุทยานธรณีสลุปาง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ มีแผนการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้เป็นระบบและมีมาตรฐาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยมีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่พักผ่อน 2) การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ตามช่วงเวลาหรือฤดูกาลที่เหมาะสม และ 3) การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

4. การจัดหาแหล่งงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นผู้จัดหางบประมาณเพื่อใช้ดำเนินการต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง

มิติที่ 4 การตลาดการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสาร 1) อุทยานธรณีสลุปางร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย 2) อุทยานธรณีสลุปางร่วมกับกรมทรัพยากรธรณีและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับแหล่งธรณีวิทยาและอุทยานธรณีสลุปางประชาชนที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีคุณค่า

2. การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 1) อุทยานธรณีสลึงค์ ร่วมกับพัฒนาการจังหวัด ทำการศึกษาและพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีลักษณะเฉพาะถิ่น มีความโดดเด่นและมีความเป็นอัตลักษณ์ สามารถเชื่อมโยงกับชุมชน ท้องถิ่น และวัฒนธรรมได้ 2) อุทยานธรณีสลึงค์จัดทำแผนการตลาดร่วมกับหอการค้าจังหวัดเพื่อผลักดันผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีศักยภาพในการแข่งขัน และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับสำหรับนักท่องเที่ยวได้

3. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาสลึงค์ให้นักท่องเที่ยว 1) อุทยานธรณีสลึงค์ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำการตลาดแบบ Influencer Marketing คือ การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือคนดังมาช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้บอกเล่าถึงความประทับใจและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้ที่ติดตามช่องทางออนไลน์ จนเกิดการสร้างนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ๆ และเกิดการท่องเที่ยวซ้ำ 2) อุทยานธรณีสลึงค์ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีตลอดทั้งปี โดยให้สอดคล้องกับช่วงเทศกาลหรือประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดลำปาง เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีล้านนาต่าง ๆ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่กลับมาท่องเที่ยวช่วงเทศกาลต่าง ๆ มาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาสลึงค์ด้วย 3) อุทยานธรณีสลึงค์ทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง จำนวน 1 – 2 แห่ง เพื่อให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง ทำการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานั้น ๆ

มิติที่ 5 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

1. การจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว 1) อุทยานธรณีสลึงค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งภาคเอกชนต่าง ๆ ร่วมกันในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นกิจกรรมไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหรือทำลายสิ่งแวดล้อม 2) อุทยานธรณีสลึงค์จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาควบคู่ไปกับการศึกษาธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 3) อุทยานธรณีสลึงค์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานั้น ๆ กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

2. การพัฒนาหรือสร้างสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 1) อุทยานธรณีสลึงค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น แปลกตา สวยงามน่าสนใจแต่ยังคงสภาพความสมบูรณ์ทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว 2) อุทยานธรณีสลึงค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ร่วมกันจัดทำชุดความรู้ประจำแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาแต่ละแห่ง มีการนำเรื่องราว ความเชื่อพื้นบ้าน และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยมีเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีจุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝากประจำแหล่งเที่ยวนั้น ๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ซื้อกลับ พร้อมจัดให้มีโปรโมชั่นในการซื้อของที่ระลึก/ของฝาก เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3. การอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 1) อุทยานธรณีร่วมกับกรมทางหลวง เส้นทางถนนมีผิวเรียบ มีไฟฟ้าส่องสว่างข้างทาง มีเครื่องหมายจราจร จัดทำป้ายบ่งชี้เส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่ชัดเจน มีการบอกระยะทางอย่างชัดเจน และมีป้ายที่แสดงถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว 2) อุทยานธรณีร่วมกับกรมการขนส่งและผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งมวลชนจัดให้มีระบบขนส่งสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 3) อุทยานธรณีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีบริเวณจุดพักรถ และสถานีบริการน้ำมันที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ได้

4. การปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 1) อุทยานธรณีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ ร่วมกันศึกษาความเหมาะสม ออกแบบการพัฒนาป้ายสื่อความหมายในเส้นทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยใช้วัสดุที่เหมาะสมกลมกลืนกับพื้นที่ และมีป้ายบอกทิศทาง ระยะทาง ทั้งที่จุดเริ่มต้น และในระหว่างเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีการดูแลรักษาความสะอาดและความพอเพียงของห้องสุขาและห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา รวมทั้งมีการจัดภาชนะรองรับขยะตามทางเดินเป็นช่วง ๆ ในจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสม 3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำสะอาด ไฟฟ้า มีเพียงพอและเหมาะสม สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต มีความเสถียรและครอบคลุมทั่วบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีพื้นที่หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เพื่อรองรับกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา จัดทำราวเกาะสำหรับเดินทางในบริเวณที่มีความลาดชันมาก หรือบริเวณที่อาจมีอันตรายต่อนักท่องเที่ยว โดยใช้วัสดุที่แข็งแรงทนทาน รวมทั้งจัดจุดพักเป็นช่วง ๆ ในระยะความห่างที่เหมาะสม 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีจุดบริการ/ศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยว มีร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีความหลากหลายและเพียงพอ และมีสถานที่จอดรถเหมาะสมและเพียงพอ สามารถรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

5. ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 1) อุทยานธรณีสัมภาษณ์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อมูลและแผนที่เสี่ยงธรณีพิบัติภัยที่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัยทุกประเภท เพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีศูนย์บริการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ จัดทำระบบดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมถึงที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เช่น ติดกล้องวงจรปิด มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

มิติที่ 6 การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

1. การอนุรักษ์ คงสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา กำหนดการจัดส่วนภูมิทัศน์ 1) อุทยานธรณีสัมภาษณ์ร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และสำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 1 ลำปาง จัดอบรมให้ความรู้ และมีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ที่มีสอดคล้องและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และแนวทางการคงสภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในพื้นที่ ให้กับเจ้าหน้าที่ ชุมชน และนักท่องเที่ยว 2) อุทยานธรณีสัมภาษณ์ร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 1 ลำปาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จัดทำแบบการก่อสร้างปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีสอดคล้องและกลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

สรุปผลการวิจัย

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง พบว่า มีศักยภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง อยู่ในระดับ “ดี” และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีหลายประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ผู้วิจัยจึงนำประเด็นเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้มีศักยภาพในระดับที่สูงขึ้น และผู้วิจัยได้มีการถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานโลกสตุลและโคราชจีโอพาร์ค เพื่อนำข้อค้นพบมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง โดยพบว่า โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการบริหารอุทยานธรณีระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ เกิดความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตามภารกิจของตน

ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นปัญหาและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอให้ที่ประชุมกลุ่มย่อยพิจารณาและร่วมกันจัดทำ**แนวทาง**การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีลำปาง ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง 6 มิติ คือ **มิติการจัดการองค์กร** ที่มุ่งพัฒนาด้านการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานของอุทยานธรณีลำปาง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องการปรับปรุงคำสั่งคณะทำงานระดับจังหวัด และจัดทำคณะทำงานระดับพื้นที่ การจัดทำแผนแม่บท และการจัดตั้งฝ่ายใหม่เพื่อปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาโดยเฉพาะ **มิติการจัดการทรัพยากรมนุษย์** ที่มุ่งพัฒนาบุคลากรของอุทยานธรณีลำปาง หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ทั้งการฝึกอบรม จัดทำมาตรฐานบุคลากร การรับโอนบุคลากร และการฝึกอบรมชุมชน **มิติการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา** ที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง ทั้งในเรื่องการจัดทำและปรับปรุงข้อมูล การประเมินศักยภาพการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และการจัดหาแหล่งงบประมาณเพื่อใช้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปาง **มิติการตลาดการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา** ที่มุ่งพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปางให้แก่นักท่องเที่ยว **มิติการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา** ที่มุ่งพัฒนาการจัดกิจกรรมการพัฒนาหรือสร้างสิ่งดึงดูดใจ การอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา **มิติการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา** มุ่งเน้นการอนุรักษ์ คงสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดย

การให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ ชุมชน และนักท่องเที่ยว รวมถึงกำหนดการจัดส่วนภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง เพื่อก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดลำปางให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในระดับประเทศและสากลจากการเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านธรณีวิทยา อีกทั้งเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปางให้มีศักยภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

ข้อจำกัดในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าข้อมูลทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปางยังมีข้อมูลทางด้านวิชาการน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปางต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง โดยหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปาง และการถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของอุทยานธรณีโลกประเทศไทยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอร่างแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปางให้ที่ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงจนนำไปสู่การจัดทำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาลำปางทั้ง 6 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การจัดการองค์กร โครงสร้างการบริหารจัดการอุทยานธรณีสลึงลำปาง ควรเริ่มจาก จังหวัดลำปาง มีหน้าที่กำหนดนโยบายภาพรวม ซึ่งไม่เฉพาะในส่วนของอุทยานธรณีสลึงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการบริหารจัดการทั่วทั้งจังหวัดลำปางด้วย สอดคล้องกับ ภัสรา จิกคำ (2561) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของอุทยานธรณีสลึง ซึ่งมีการบริหารจัดการของอุทยานธรณีสลึงที่เริ่มมาจากจังหวัดสลึง นอกจากนี้ การที่โครงสร้างการบริหารจัดการอุทยานธรณีสลึงลำปาง ควรแบ่งเป็น 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการอุทยานธรณีสลึงลำปาง และคณะกรรมการบริหารอุทยานธรณีสลึงลำปาง สอดคล้องกับบทความของประเทือง จินตสกุล (ม.ป.ป.) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการโคราช จีโอพาร์ค ว่ามีการบริหารจัดการโดยคณะบุคคล 2 คณะเช่นกัน รวมถึงคณะทำงานบริหารในพื้นที่ 5 อำเภอของโคราช จีโอพาร์คอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ทั้งการมีนายกองคการบริหารส่วนจังหวัดลำปางเป็นผู้อำนวยการอุทยานธรณีสลึงลำปาง และมีงบประมาณเป็นของตนเอง เช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสลึง ที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนงบประมาณตามที่อุทยานธรณีสลึงเสนอ โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวก การจัดทำโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดทำป้ายบอกทาง หรือป้ายข้อมูลความรู้ต่าง ๆ การจัดทำเว็บไซต์อุทยานธรณีสลึงให้เป็นสากล รวมทั้งการประสานงานร่วมกับทางจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น (ภัสรา จิกคำ, 2561) อีกทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เช่น สำนักงานทรัพยากรธรณี สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักงานขนส่ง

หอการค้า สมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สมาอุตสาหกรรมจังหวัด เครือข่ายโรงแรม ร้านอาหาร ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ สอดคล้องกับ ประเทือง จินตสกุล (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงภาคเครือข่ายหรือหุ้นส่วนของการดำเนินงานจีโอปาร์คตามแนวทางยูเนสโก โดยการบูรณาการกับภาคเครือข่ายหรือหุ้นส่วนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของอุทยานธรณีให้ไปสู่ระดับสากล

มิตินี้ 2 การจัดการทรัพยากรมนุษย์

การจัดการด้านทรัพยากรบุคคลากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงคนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริม สนับสนุนให้มีทักษะและความสามารถในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางสามารถขับเคลื่อนไปได้ สอดคล้องกับ ภูมสิทธ์ อ้นยะ (2561) ที่กล่าวว่า การให้ความรู้และเตรียมความพร้อมให้แก่คนในท้องถิ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อีกทั้งพบว่า การอบรมเรื่องการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งการอบรมให้ความรู้ดังกล่าวนี้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้กับชุมชน

มิตินี้ 3 การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา โดยการจัดทำและปรับปรุงข้อมูลข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง รวมทั้งการศึกษา สํารวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในจังหวัดลำปาง เพื่อให้ได้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพและมีรูปปลั๊กอินโดดเด่นเพิ่มเติม สอดคล้องกับ Ann Suwaree Ashton (2014) ที่กล่าวว่า การมีคุณลักษณะเฉพาะของสถานที่ เอกลักษณะเฉพาะตัวและไม่มีในภูมิภาคอื่น ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวได้ อีกทั้งการจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพ การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับแหล่งนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการอันดับต้น ๆ ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ศุภมิตร จันทะคาม และคณะ (ม.ป.ป.) ว่าควรมีการสำรวจและศึกษาเชิงลึกเพื่อจัดทำข้อมูลแหล่งธรณีวิทยา แหล่งธรรมชาติวิทยา และข้อมูลแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งภายในแหล่งและทั่วพื้นที่จังหวัด เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้เป็นระบบและมีมาตรฐาน โดยมีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ตามช่วงเวลาหรือฤดูกาลที่เหมาะสม และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นสิ่งที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งของการบริหารจัดการในพื้นที่แหล่ง สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป. , สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่าการจัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว การสงวน/อนุรักษ์ การนันทนาการ การกำหนดพื้นที่พักอาศัย กำหนดช่วงเวลาการเข้าพื้นที่ตามช่วงเวลาและฤดูกาล การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ

พื้นที่ เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่ที่สนับสนุนการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยชุมชนเห็นด้วยกับการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวและการแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์

มิติที่ 4 การตลาดการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

การตลาดการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ควรมีการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ทั้งในตัวแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา หรือบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา รวมถึงช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ การให้ข้อมูลมีความทันสมัย มีรายละเอียดครบถ้วน เนื้อหามีการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ มีลำดับการนำเสนอที่น่าติดตาม จุดเช็คอินพร้อม QR Code เชื่อมโยงด้วยภาพและเรื่องราวเพื่อให้เกิดการแชร์ในโลกออนไลน์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ดนูวัศ สุวรรณวงศ์, 2564) รวมถึงมีข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง ทำให้น่าติดตาม สามารถอัปเดตสถานการณ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา และเป็นข้อมูลการท่องเที่ยวที่สามารถค้นหาได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ การนำเสนอข้อมูลผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียต่างจึงเป็นที่นิยมอย่างมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากใช้เวลาเพียงเล็กน้อยก็สามารถสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาได้ ทำให้เกิดความรู้สึกอยากมาสัมผัสบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวจริง ๆ รวมถึงการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือคนดังที่มีผู้ติดตามจำนวนมากในสื่อโซเชียลมาเป็นผู้นำเสนอการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ก็จะทำให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างและใช้เวลาอันสั้น และเกิดการส่งต่อหรือแชร์ข้อมูลของบุคคลเหล่านั้นออกไปในโลกออนไลน์อย่างกว้างขวาง

มิติที่ 5 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

การจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีความปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่ายมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาไปพร้อม ๆ กับเรื่องราวของตัวแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ทั้งข้อมูลเชิงวิชาการที่นำมาบอกเล่าร้อยเรียงให้สอดคล้องกับบริบทของวิถีชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านมัลติมีเดียที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับมาเป็นอย่างดี ทำให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยามีความน่าสนใจ น่าค้นหา ดึงดูดใจ มีความเพลิดเพลิน ไม่ดูเป็นวิชาการมากเกินไป เกิดจินตนาการในการเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์กับเรื่องราวของสังคมมนุษย์ปัจจุบันอย่างลงตัว ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม สอดคล้อง ดนูวัศ สุวรรณวงศ์ (2564) ที่กล่าวว่า การคิดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวโดยจัดในช่วงเทศกาลหรือฤดูกาลต่าง ๆ เช่น จัดแข่งจักรยาน จัดคอนเสิร์ต เป็นต้น

การแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต่อการเริ่มต้นกิจกรรมการสร้างการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ซึ่งเริ่มจากกลุ่มที่มีความพร้อมเป็นพื้นฐานแต่เดิมอยู่แล้ว คือกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ตามที่ Douglas Foster ได้เขียนไว้ในหนังสือ *Travel and Tourism Management* (ปิยณัฐ ธนานุคุณ, 2560) ซึ่งการเพิ่มการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้สามารถทำได้ง่ายกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป สามารถใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชนปรับแต่งให้เหมาะสม มีความสะดวกสบายเพิ่มขึ้นแต่มีความเรียบง่าย สอดคล้องกับชุมชนในพื้นที่ โดยที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก เราจึงสามารถดำเนินกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ก่อน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ต้องมีกระบวนการจัดการ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น ควรอาศัยสิ่งที่มีอยู่ก่อนจากการบริการนักท่องเที่ยวเชิงวิชาการ

มาพัฒนาต่อยอด เพราะชาวบ้านที่เคยให้บริการกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวิชาการจะสามารถปรับตัวได้เร็วกว่าชาวบ้านที่ไม่เคยให้บริการกับนักท่องเที่ยวกลุ่มใดมาก่อน

มิติที่ 6 การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา

การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาต้องทำร่วมกันทั้งจังหวัด ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ ซึ่งเริ่มแรกภาครัฐต้องเป็นฝ่ายสร้างกระบวนการให้พื้นที่เห็นประโยชน์ของการมีการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา จึงจะสามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยว อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาอย่างรู้คุณค่า กระบวนการที่เกิดจากล่างขึ้นบน (Bottom up) เป็นหัวใจของความยั่งยืนที่แท้จริง แม้ว่าชุมชนในพื้นที่จะไม่ได้รับประโยชน์เป็นตัวเงินในขั้นต้น แต่หากสามารถทำให้เกิดความภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาได้ ก็จะเป็นรากฐานในการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารจัดการของโคราชจีโอพาร์ค ที่ใช้วิธี “จากบนสู่ล่าง” มีการเสริมสร้างอำนาจและให้โอกาสแก่ชุมชนท้องถิ่นในการร่วมคิด ร่วมพัฒนาและรับผลประโยชน์อย่างยั่งยืน (ประเทือง จินตสกุล, ม.ป.ป., บทความออนไลน์)

การศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาจังหวัดลำปางครั้งนี้ พบว่า จังหวัดลำปางมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางได้ หากมีการสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ มีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปาง ส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้กับคนในจังหวัดลำปาง ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาเพื่อความยั่งยืนได้ โดยการนำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของจังหวัดลำปางไปปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและพื้นที่นั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาให้มีความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Ashton, A. S. (2014). Tourist Destination Brand Image Development An Analysis Based on Stakeholders' Perception A Case Study from Southland, New Zealand. *Journal Vacation Marketing*, 20 (3), 279-292. doi: 10.1177/1356766713518061.
- Bang-on Soros. (1995). Human resource development: background and the process that should be followed. *NIDA Development Journal* (Year 35, Issue 1). 67-84.
- Bureau of Geology Department of Mineral Resources. (2017). Geological conservation area of Lampang Province. (1st printing), Bangkok: Bureau of Geology. Department of Mineral Resources Ministry of Natural Resources and Environment, Thailand.

- Chanchana Khamcha. (2012). Guidelines for presenting geological conservation sites/geological parks to be interesting and attract tourists. Bureau of Geology Department of Mineral Resources, Bangkok, Thailand.
- Danuwat Suwanwong. (2021). Guidelines for developing the Satun Global Geopark tourism market. To enhance the development of Satun Province under the cooperation of government agencies and the private sector. *Journal of Humanities and Social Sciences*, Nakhon Phanom University, 11(1), 261-271.
- Department of Mineral Resources. (n.d.). Geology. <https://www.dmr.go.th/>
- Department of Mineral Resources. (2020). Guidelines for preparing a global geopark assessment Case study of Satun Geopark (1st edition). Surat Thani: Mineral Resources District Office 4, Department of Mineral Resources, Thailand.
- Detchawit Nilawan. (2005). *Human resource management*. Chiang Mai: Thanuch Printing, Thailand.
- Harfst, Jan. (2006). A Practioner's Guide to Area-Based Development Programming. UNDP Regional Bureau for Europe & CIS.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. 11th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Lampang Provincial Office. (2022). General basic information in Lampang Province. <http://www2.lampang.go.th/general-info/>
- Mondy, Wagne R. and Noe, Robert M. (1990). *Human Resource Management*. Boston : Allyn and Bacon.
- Nathaphan Puangya. (2020). Analysis of geological tourism development. Phetchabun Province Thailand. M.Sc. thesis, Kasetsart University, Bangkok, Thailand.
- Newsome, D. and Dowling, R. (2010). *Geotourism: the tourism of geology and landscape*. Goodfellow Publishers.
- Nisa Chatchakul. (2007). *Tourism industry*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. <https://drpiyanan.com/2020/11/19/6-box-model-weisbord/>
- Patsara Jikkham. (2018). Network of cooperation in managing the Satun Geopark to the first World Geopark in Thailand. Independent Study, M.A., Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Phonasit Onya. (2018). Guidelines for developing management of tourist attractions according to the standard framework of the Ministry of Tourism and Sports. Ph.D. Thesis, University of Phayao, Phayao, Thailand.
- Piyanan Sawatsaringkharan. (2020). 6-Box Model [Weisbord]. <https://drpiyanan.com/2020/11/19/6-box-model-weisbord/>

- Pradit Jumpolsathian. (2001). Strategic marketing communications. Bangkok: ArtProgram, Thailand.
- Prathueng Jintasakul. (n.d.). Korat Geopark To the UNESCO World Geopark. <https://drpiyanan.com/2020/11/19/6-box-model-weisbord/>
- Puangrat Thaweerat. (1997). Research methods in behavioral and social sciences. 7th printing. Office of Educational and Psychological Testing, Srinakharinwirot Prasarnmit University, Bangkok, Thailand.
- Rampaiphan Kaewsuriya. (2001). Sustainable tourism (Ecotourism) Ecotourism. Bangkok: Anusan Osotho magazine, Thailand.
- Suphamit Chantakam, Pitak Thiamwong and Tassaphon Rueanson. (n.d.). Survey and assessment of geological resources for conservation and sustainable management of mineral resources in the Phu Sing area, Khok Kong Subdistrict, Mueang District, Bueng Kan Province. <http://library.dmr.go.th/elib/cgibin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&sid=&skin=u&usid=&mmid=12381&bid=25742>
- Techathorn Chanapian. (2019). Natural resources for geotourism along the Phitsanulok - Khao Chi dinosaur site route. M.Sc. thesis, Naresuan University, Phitsanulok.
- Tourism Authority of Thailand. (n.d.). Abstract. http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/RAM0045/RAM0045_abstract.pdf
- Tourism Authority of Thailand. (n.d.). Archaeological site of Pratu Pha Camp. <https://thai.tourismthailand.org/Attraction/>
- Tourism Authority of Thailand. (2010). Guidelines for tourism development in tourist destinations. www.tat.or.th
- Wanna Wongwanich. (2003). *Geography of tourism*. Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Warach Madhyamapurush. (n.d.). Tourism: Tourism formats. [https://tourismatbuu.wordpress.com/ Basic knowledge of tourism/travel styles/](https://tourismatbuu.wordpress.com/Basic%20knowledge%20of%20tourism/travel%20styles/)
- Wasan Luengraphat et al. (2014). Research project on Studying and collecting examples of cooperative governance. (Collaborative Governance) between the government sector Local government organizations, private sector Civil society and communities. The final report is presented to Office of the Public Sector Development Commission (OPDC) under support from the Health Promotion Foundation, cited in Saksit Karalert and Alongkot Sarakan (2017). Concerning the concept of local government management

based on collaborative networks. On the Concepts of Collaborative Local Governance.
Journal of Social Science, Law and Politics (Volume 1, Issue 2). 94-98.

